

HÍ**FÉLAGSRÁÐGJAFARDEILD**

Alþingi

Nefndasvið Austurstræti 8-10

150 Reykjavík

Sent rafrænt á nefndasvið@althingi.is

Reykjavík 14. febrúar 2022

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um greiningu á samúðarþreytu og tillögur að úrræðum. 152. löggjafarþing 2021–2022. Þingskjal 341 — 241. mál.

Við fögnum framkominni þingsályktunartillögu um greiningu á samúðarþreytu og tillögu að fyrirkomulagi til þess að efla geðheilsu fagfólks innan velferðarþjónustu. Við viljum benda á nauðsyn skilgreiningar á hugtökum í þessu sambandi og mótun heildstæðrar stefnu um skipulegt handleiðsluferfi (e. clinical supervision) í velferðarstofnunum til þess að styrkja persónulega velferð fagfólks og þróun í starfi. Vísað er til greinar höfunda sem skrifuð var 31. janúar sl. í tilefni þess að framangreind þingsályktunartillaga var lögð fram: [Handleiðsla – sjálfsrækt og fagbroski gegn örmögnun í hjálparstarfi \(kjarninn.is\)](#)

Rannsóknir og tölfræðilegar upplýsingar sýna að álag á starfsfólk hefur aukist innan velferðarstofnana á undanförunum árum. Nútíma velferðarþjónusta er flókin og tekur stöðugum breytingum. Starfsfólk stendur frammi fyrir sífellt erfiðari áskorunum sem meðal annars felast í aukinni eftirspurn eftir þjónustu og vaxandi fjölbreytileika í hópi þjónustuþega samhliða úrræðaskorti. Stöðugt og viðvarandi álag á starfsfólk án faglegs stuðnings getur mögulega þróast yfir í samúðarþreytu (e. compassion fatigue), starfsþreytu eða örmögnun.

Handleiðsla skilgreinist sem lærdóms- og þroskaferli. Í því felst að samþætta fræðilega þekkingu, faglegt vinnulag og persónuþætti með það að markmiði að (i) vernda fagmanninn með því að örva og nýta persónulegar og faglegar forsendur hans, (ii) bæta samstarf innan og utan stofnunar, (iii) tryggja skjólstæðingum góða og faglega þjónustu, (iv) þróa aðferðir og stöðu fagsins og (v) efla árangur faglegs starfs á stofnun (Sigrún Júlíusdóttir, 2020)¹. Handleiðsla er þannig stöðkerfi, áhrifa- og mótunarafli í innviðum stofnunar. Í því felst forvarnargildi hvað varðar vellíðan og tilfinningalegt jafnvægi fagmanns sem persónu, hæfni hans til samstarfs innan vinnustaðar og árangur í meðferð og þjónustu skjólstæðinga.

Með innleiðingu skipulegrar handleiðslu innan stofnana má tryggja að fagfólk hafi vettvang til þess að ræða tilfinningar sínar og viðbrögð í öruggu rými, til að ígrunda klínísk viðfangsefni,

¹ Sigrún Júlíusdóttir. (2020). Hugmyndagrunnur, upphaf, þróun og staða handleiðslufræða. Í Sigrún Júlíusdóttir (ritstjóri), *Handleiðsla til eflingar í starfi* (bls. 17–56). Háskólaútgáfan.

sjá mögulegar leiðir til lausna og vinna að nýsköpun í því efni. Þannig nær fagfólk að efla eigin fagstyrk sem gerir það hæfara til að ráða við álag, geta sett mörk og unnið markvissar að faglegum lausnum. Í þessu felst hin raunverulega forvörn handleiðslu sem með áherslu á sjálfsvernd er vörn gegn berskjöldun gagnvart samúðarþreytu og örmögnun í starfi.

Fjölmargar rannsóknir hafa sýnt að handleiðsla eflir fagþróun, vellíðan og seiglu starfsfólks og kemur í veg fyrir atgervisflótta úr starfi (sjá t.d. Hawkins og McMahon, 2020)².

Án skipulegrar faghandleiðslu innan velferðarstofnana má ætla að álag á starfsfólk haldi áfram að aukast með tilheyrandi starfsþreytu og brotthvarfi úr starfi. Því er brýnt að veita framangreindri þingsályktunartillögu brautargengi og tryggja að fram fari greining á vandanum og henni fylgt eftir með virkum forvarnaraðgerðum til að efla geðheilsu fagfólks.

Undirritaðar eru tilbúnar til að fylgja umsögninni eftir með viðtali sé þess óskað.

Með vinsemd og virðingu,

Sigrún Harðardóttir, félagsráðgjafi MSW, Ph.D., dósent við Félagsráðgjafardeild Háskóla Íslands

Sigrún Júlíusdóttir, félagsráðgjafi MSW, Ph.D., prófessor emeritus og þerapisti hjá Tengslum

² Hawkins, P. og McMahon, A. (2020). Supervision in the helping profession (5. útgáfa). McGraw-Hill Education. Open University Press.